

Chó Tây và Ta

Nguyễn Quý Đại

Mùa xuân trở về, năm Ất Dậu chấm dứt vào nửa đêm 29.01.2006, bắt đầu năm mới Bính Tuất . Tuất là chó, con vật đứng thứ 11 trong 12 con giáp được chỉ cho hạng tuổi của con người . Thập-Nhị : Dần, Mẹo, Thìn, Tỵ Ngọ, Mùi Thân, Dậu, Tuất, Hợi, Tý, Sửu ; Can-chi : Giáp, Ất, Bính, Đinh, Mậu, Kỷ, Canh, Tân, Nhâm, Quý .

Tổ tiên của loài chó Khoa học gọi là : "Canis Familiaris/Canidae " đều có nguồn gốc thuộc các loại sói rừng : Wolf, Hyänenhund, Mähnenwolf, Füchse, Schakale, Coyote. Cách đây 7000 v Ch. con người bắt chó rừng mang về thuần hóa thành gia súc (Haustier). Thời đó con người dùng chó để săn bắn, hay kéo xe trên những vùng băng giá. Trong quá trình thuần dưỡng, có thể nói trong những súc vật nuôi trong nhà, chó là người bạn lâu đời thông minh và trung thành nhất, chính những mối quan hệ thâm giao chó hiểu được tiếng người .

Ngày nay chúng ta thấy rất nhiều giống chó, người ta thường nuôi : Chow-Chow, Collie, Leonberger, Cocker spaniel, Husy, Bernhardiner, Basset Hound, West Highland White Terrier, Mops, Boxer, Mastiff, Dalmatiner, Afghhane, Deutsch Kurhaar, Airedaleterrier. Labrador, Balthazar, Dino, Bullstiff, Old English sheepdog, Siberian husky.... Hơn 300 loại chó được tiến hoá, loại chó cao to như "Great Dane" hay giống chó thật nhỏ bằng con mèo gọi là "Chihuahua". Ở Đức giống chó nổi tiếng thông minh, người ta gọi là chó Cảnh sát hay chó biên phòng "German Shepherd/ Deutscher Schäferhund" Loại chó này thông minh, giúp Cảnh sát truy tìm ma túy, vũ khí và tội phạm, các nông trại dùng chó để chăn cừu. Ngoài ra còn có các loại chó Deutsche Gogge, Deutscher Wolfspitz được nhiều người ưa thích.

Các quốc gia Tây Phương, người ta yêu thích chó, họ đặt tên như : Jackson, Mina, Tina... Họ ôm ấp chó như trẻ con, hôn hít, chăm sóc cẩn thận, đóng bảo hiểm y tế. Mùa đông may áo cho chó mặc, chó có bộ lông dày và dài thì họ phải chải lông, cắt tỉa tắm gội, dắt đi khám bệnh chủng ngừa, Ngoài ra có trại nuôi (Tierheim) săn sóc thú vật vô chủ. Có hội bảo vệ thú vật với khẩu hiệu "quäle nie ein Tier zum Scherz, dem es fühlt wie du dem Schmerz " nghĩa là đừng hành hạ một con thú để làm vui, vì nó cũng cảm nhận nỗi đau đớn như mình. Tuần báo "Ein Herz für Tiere/ một trái tim cho thú vật " hướng dẫn cách nuôi chó, mèo...v v . Các siêu thị bán thức ăn riêng cho chó mèo. Người La Mã cổ đại đã biết dùng chó tham gia chiến đấu, chó cắn vào chân ngựa địch thủ, ngựa bị đau bỏ chạy. Vào thế kỷ 15, người Tây Ban Nha còn trang bị cho chiến binh chó những chiếc áo giáp bông. Quân đội Hoa Kỳ, có đội quân khuyến lớn, mang tên từng đơn vị phục vụ trong chiến tranh, thời chiến tranh Việt Nam, những đàn quân khuyến này đã tìm hầm bí mật, hệ thống địa đạo ở Củ Chi, dù ống thông hơi được ngụy trang khéo léo dưới gốc cây, ổ mối đất...

Từ ngày 1.11.2005, chính quyền Anh cho áp dụng việc thi vào quốc tịch Anh với bài thi gồm 24 câu hỏi, tập trung nhiều vào lịch sử và các vấn đề liên quan đến thể chế và sinh hoạt công dân, ngoài ra còn có câu hỏi về chuyện nuôi chó ? . Khác với Việt Nam nuôi mèo để bắt chuột, nuôi chó để giữ nhà, ăn cơm thừa canh cặn, đôi khi dọn vệ sinh cho em bé.

Mỗi quốc gia đều nuôi những giống chó đặc thù riêng, giống chó Berger thường to con nặng kị, Ở Á Châu, Phi Châu có chó xoáy nhỏ con. Theo các tài liệu thì giống chó có xoáy trên lưng được liệt vào danh sách những loài chó tinh khôn, lanh lợi trong việc săn bắn và trên thế giới chỉ 3 giống chó có xoáy lưng, đó là là chó Phú Quốc, chó xoáy Thái Lan và chó xoáy Rhodesia Nam Phi. Nguồn gốc chó xoáy, hai nhà vật học Hoa Kỳ là Merle Wood và Merle Hidinger trong các nghiên cứu về giống chó Thái Lan (Thai Ridgebacks) đều cho rằng, những cái xoáy lưng từng được ghi nhận chỉ bắt gặp duy nhất ở giống chó xoáy miền Đông Thái Lan. Chó xoáy Thái Lan được biết đến nhiều như là "Mah Thai Lung Ahn" Năm 1627 triều đại của Vua Songtham Ayutthaya, cho rằng giống chó xoáy bản địa Thái có từ lâu đời nhất ở Đông Nam Á . Loại chó này có nhiều màu và mỗi con có một xoáy trên lưng. Giống TRD (Chó Xoáy Thái) có bộ lông ngắn (Kon San), có xoáy (Lung Ahn), có tai thẳng (Hoo Tang), và có đuôi cao như lưỡi kiếm (Hang Dab). Kiểu xoáy lớn nhất gọi là "Bai Pho" giống như lá cây "Bhodi". Ngoài các loại màu lông đen, trắng, vàng đốm có loại màu xanh da trời và màu đỏ.

Để bảo vệ về giống chó xoáy, ở Thái có Hiệp Hội Chó Thái Lan (DAT= Dog Association of Thailand) nay là Câu Lạc Bộ Cũi Chó Thái Lan (Kennel Club of Thailand = KCTH). Câu Lạc Bộ Chó Xoáy Thái Lan (TRCUS= Thai Ridgeback Club of the United States), AKC- FSS (Americam Kennel Clubs Foundation Stock Service), UKC (TRAC) Thai Ridgeback Association of Canada , và ARBA ở Hoa Kỳ. Ở cấp bậc quốc tế, giống đã được chấp nhận bởi FCI và AKU (Asian Kennel Union).

Thời Việt Nam Cộng Hòa có trung tâm huấn luyện quân khuyển, huấn luyện chó Berger, ở chợ Cũ trên đường Hàm Nghi hay Ngã năm chuồng chó ở Gò Vấp có chợ chó mèo. Ngày nay ở Việt Nam cũng có trung tâm huấn luyện chó đua ở Vũng Tàu, những đoàn chó đua greyhound với những cái tên chó hết sức hay như : Chiến Phong, Phi Phụng, Hoàng Gia, Hằng Nga, Phú Long...và trại chăn nuôi chó theo công nghiệp, trường huấn luyện chó tư nhân

Hàng tuần, khoảng 80 chó đua được chọn vào trường đua chó Vũng Tàu, với hình thức bán vé để phục vụ công chúng, nhưng thật sự đó là những lần cá cược ăn tiền. Nhiều đại gia nuôi chó Berger nhập cảng như : New Foundland từ vùng biển Canada, Great Dane của Đan Mạch... Chó Phú Quốc cũng là loại đang được người nuôi chú ý hiện nay, giống chó Phú Quốc, có thể bắt nguồn từ giống chó Thai Ridgebacks, trước đây những ngư phủ Thái đã mang vào đảo Phú Quốc ?. Giống chó Phú Quốc thì xoáy lưng thường gặp là dây lông mọc ngược chiều so với phần lông trên mình chó, có hình dáng rất đa dạng có thể là hình kim, hình mũi tên, yên ngựa, cây đàn, chiếc lá... Dừng từ xoáy lưng chưa sát nghĩa lắm, vì xoáy lưng có cảm nhận vòng tròn tròn ốc. Đẳng này, xoáy lưng chó Phú Quốc lại chạy thẳng một đường trên sống lưng từ vai đến xương khu với bề ngang độ 1 - 2 phân. Ngoài xoáy lưng như nói trên, còn có các xoáy ở hai bên cổ, sau mông. Lông chúng xoáy lại cứng và dài hơn bình thường. Lúc đuổi mồi hoặc gặp đối thủ mạnh tấn công, ngay lập tức hàng xoáy dựng đứng lên như cái bờm ngựa khiến con vật như to hơn, dữ dằn hơn. Bàn chân của chúng khác với các loại chó khác là giữa các ngón có một màng thịt như chân vịt giúp chúng bơi lội giỏi như rái, Hai chân trước hầu hết là 5 ngón, thường có móng đeo ở chân sau. Chó Phú Quốc rất thích tắm biển, nhờ bộ lông mượt ngắn như nhung không có lông măng không bị ướt, lông có thể nhiều màu khác nhau, đây là đặc tính khiến chó phú Quốc rất khó thích nghi khi được đưa vào nuôi trong đất liền. Mỗi khi sinh con chó Phú Quốc thường tự vào rừng đào hang sinh đẻ, đến khi nào chó con cứng cáp thì cả bầy mới dắt díu nhau về. Chó Phú Quốc có nhiều đặc tính nổi bật trong việc giữ nhà, săn chuột, bắt chim... cũng như vóc dáng thanh săn, mình thon dài, chân cao, bàn chân rộng, ngực nở, bụng thon, tai đứng đuôi vót như cần câu. Chó Phú Quốc có đầu nhỏ, gọn phù hợp với thân hình thon, mõm dài vừa phải và thường có màu đen, xương đầu thuộc nhóm đầu dài. Chiều dài tai trung bình. Mắt chó đa số có màu nâu, một số khá lớn có màu vàng, còn lại màu

đen rất ít. Đa số chó có độ dài mõm vừa, lưỡi chó có đốm hay bớt.. Hầu hết chó có màu đen tuyền, một số khác có thể có ức vàng hay chân và ức đều vàng hoặc nâu. Nhóm màu này chiếm tỉ lệ cao nhất. Chó Phú Quốc có thể săn được thú lớn hơn chúng rất nhiều như : nai, heo rừng, rắn độc. Chó sủa rất tốt, nhạy cảm với người hay vật lạ. Ban đêm, chó dễ dàng phát hiện những mục tiêu lạ và không bao giờ buông tha. Chó Phú Quốc rất gần gũi và thân thiện với chủ, dễ làm quen. Đảo Phú Quốc nằm trong vịnh Thái lan nguời tài nguyên biển, rừng nguyên sinh phong phú, bãi biển cát trắng trải dài đã làm hấp dẫn bước chân du khách đến nghỉ mát, tắm biển. Bên cạnh đó phát triển vùng nuôi ngọc trai và trại nuôi chó giống, giá bán một chó con giống tốt khoảng 30 Euro. Điều lo ngại đảo Phú Quốc chiều dài 50 km rộng 28 km diện tích 573 km² từ thị trấn Dương Đông, An Thới tới Gành dầu đều có các quán " Cờ tây, Nai đồng quê " là những quán nhậu thịt cày, khác với tây phương có tên Chili dog, Hot dog nhưng họ không bao giờ giết chó bán thịt . Nếu chính quyền việt Nam không bảo vệ chó Phú Quốc, rồi một ngày nào đó chó xoáy sẽ mất dần ! bởi nhiều người nghiện thịt chó từng nói

*Sống trên đời, không ăn miếng đời chó
Chết xuống âm phủ, đâu có chó mà ăn"*

Trại nuôi chó Phú Quốc hình hè 2005

Trong văn chương bình dân Việt Nam thường nhắc đến chó, và người ta gọi con chó lông đen là chó mực, chó có nhiều đốm lông gọi là chó đốm, chó vàng, chó vện. Chó là con vật trung thành với chủ nhà, dù ăn uống thiếu nhưng nó không bao giờ bỏ nhà đi hoang, như ca dao

*Con không chê cha mẹ khó
Chó không chê chủ nghèo.*

Chó ngoan và trung thành, nhưng đề phòng chó mèo ăn vụng "chó treo mèo dầy" đôi lúc cũng bị vạ lây như trường hợp con mèo leo trèo làm bể nồi con chó bị vạ

*Con mèo làm bể nồi rang
Con chó chạy lại mà mang lấy đòn*

Chỉ những thói quen của chó,

Chơi với chó, chó liếm mặt

Chó cậy gần nhà, Gà cậy gần chuồng

*Chó nào chó sửa chỗ không
Chẳng thẳng ăn trộm, cũng ông ăn mày*

Chó giữ nhà, gà gáy trống canh

Chó gặm xương, Mèo liếm chảo

Chó liến da, Gà liến xương

Chó ngáp phải ruồi

Cò bay thẳng cánh, Chó chạy cong đuôi

Giai thoại Ông Ích Khiêm về chó, sau khi vua Tự Đức (1829- 1883) băng hà, triều đình rối loạn vua kế vị còn nhỏ, các quan đại thần vì quyền lợi riêng không lo việc nước. Ông bực mình bèn làm tiệc mời các quan tới dự. Bàn trên cỗ dưới các món ăn đều bằng thịt chó . Lúc vào tiệc, nhiều quan không quen ăn thịt chó, hỏi có món nào khác không ? ông trả lời

- Bẩm, hôm nay trên dưới toàn là chó cả

Tiệc xong, các quan gọi nước mãi không thấy người nhà mang nước cho khách, vì ông dặn trước đừng đưa nước, các quan khát nước, khô cổ vì rượu. Một lúc lâu, người nhà đến bàn tiệc, ông quát tháo

- Lũ chúng bay đưa lớn, đưa nhỏ ăn hại cơm trời, chẳng biết việc nước là chi cả ?

Các quan tham dự buổi tiệc biết bị chửi khéo, ra về trong lòng mỗi người một suy tư, thương, ghét theo thể thái nhân tình, nhưng Ông Ích Khiêm cũng đã lấy thịt chó để răn đời .

Trong ngôn ngữ Đức cũng có những câu nói về chó : Hund, die bellen, beissen nicht chó sửa chó không cắn, der Grosse Hund, der Kleine Hund để gọi chòm sao Đại thiên lang, Tiểu Thiên lang ; ein feiner Hund một người đáng tin cậy, nhưng ngược lại : er ist ein krummer Hund một kẻ đáng nghi ngờ ...

Đôi khi nghe người ta chửi "Đồ chó mất dạy, ngu như chó ", nhưng không ai chửi "Đồ chó phản bội". Bởi con chó không bao giờ phản bội. Trung thành là một đức tính cao quý của con người, nhưng kẻ tiểu nhân thường không có đức tính đó. Bản tính của con chó rất trung thành, bất di bất dịch. Bên Nhật tại nhà ga Shibuya, nơi có bức tượng con chó Hachiko. Hachiko là con chó nổi tiếng trung thành nhất ở Nhật. Mỗi ngày Hachiko đều đến ga Shibuya chờ chủ đi làm về. Một ngày kia, chủ nó chết ở sở và thế là con chó trung thành tội nghiệp vẫn tới nhà ga hằng ngày chờ chủ cho tới khi già yếu và chết, liên tục trong 10 năm liền. Con chó không bao giờ bỏ chủ. Nếu chủ gặp gian nguy, con chó bao giờ cũng liều mình cứu chủ. Vì chủ, nhiều con chó đã xả thân. Khi chủ chết, nhiều con chó ra mộ nhìn ăn chết theo chủ, ở nghĩa trang Munich Đức năm qua người trồng hoa, cắt cỏ, ngạc nhiên thấy con chó, nằm bên ngôi mộ đang xây, nhiều ngày không ăn uống, ông ta báo cảnh sát đến mang nó vào trại nuôi dưỡng, con chó đáng yêu trung thành với chủ, được

nhều người giàu nọp đơn xin nó về nhà.

Đời sống tập tính của chó có những đặc thù, Mỗi khi ngủ, nó dán tai xuống đất, bởi mặt đất truyền âm thanh vừa nhanh hơn không khí vừa rõ ràng hơn, chỉ cần nghe thấy tiếng động gì là chó tỉnh ngay lập tức; dù chó có khứu giác rất nhạy cảm. Cấu tạo mũi chó phức tạp hơn nhiều so với mũi những loài động vật khác. Bộ phận để phân biệt các mùi vị của nó cũng đặc biệt lớn. Trong xoang mũi có nhiều nếp nhăn, bên trên có một màng nhầy, niêm mạc trên thường xuyên tiết ra chất dịch nhầy làm ướt các tế bào khứu giác này. Nhờ đó, chúng có thể đưa các loại mùi vị từ thần kinh khứu giác lên đại não, niêm mạc đầu mũi này thường xuyên tiết ra rất nhiều dịch nhờn để làm ướt mũi, khiến khứu giác của chó đặc biệt nhạy cảm, nhưng chó rất kỵ tiêu bột. Về sinh lý của loài chó khác những con vật khác, theo tài liệu anh ngữ đã giải thích rõ về sự giao phối của chó. Chó đực tiếng Anh gọi là chó (dog), con cái gọi là (bitch) và chó nhỏ gọi là chó con (puppies hoặc pups)... Sự giao phối được cho phép bởi chó cái chỉ trong thời kỳ phát dục (estrus/động dục). Thời kỳ phát dục trong hai hoặc ba tuần lễ và xuất hiện chừng mực trong khoảng thời gian sáu tháng...(1)

Loại cây có dược tính làm thuốc tên là Chó đẻ lá răng cưa đông y gọi là Hy Thiêm, (cùng loại nhưng nhiều tên khác như : Cỗ dĩ, Cỗ bà a, Chó đẻ hoa vàng, Cúc dĩnh, Nụ ào rià, Cứt lợn) Người Trung Hoa gọi Diệp Hạ Châu, Cambodia gọi Park Phle, Laos gọi Klao Ham Loại cây này mọc ở miền nhiệt đới, cao khoảng 40, 50 cm. Được dùng chữa viêm gan, đau mỗi cơ, xương, đau lưng, đau gối, tê dại tay chân, đầy bụng, chán ăn hay bệnh thấp nhiệt lở loét. Cây chó đẻ mọc hoang nhiều ở vùng trung du và miền núi, được thu hái vào mùa hè, chặt nhỏ thành từng đoạn từ 3- 5 cm, rửa sạch phơi khô. Một số bài thuốc cụ thể:

Chữa phong thấp lở loét: Hy thiêm 15 g, cầu tích 8 g, cốt toái bổ 10 g, rễ gấc 6 g. Dùng sắc uống hằng ngày, mỗi ngày 3 lần, mỗi lần 40- 50 ml. Uống 10- 20 ngày liền.

Chữa tay chân tê dại: Hy thiêm 1.000 g, rượu trắng 1.000 ml, mật mía 30 g. Hy thiêm băm nhỏ, mật quấy đều tan trong rượu. Lấy một phần rượu mật tẩm vào Hy thiêm trộn đều, đem sao trên lửa nhỏ cho khô rồi lại tiếp tục tẩm rượu mật đem sao. Làm như vậy 9 lần, đem tán nhỏ hy thiêm thành bột mịn, dùng phần rượu mật còn lại trộn đều, đem viên thành từng viên nhỏ, uống ngày 3 lần, mỗi lần 15 viên uống với nước sôi nguội. (tôi chỉ tham khảo theo tài liệu, vấn đề trị bệnh phải cần hỏi các thầy Đông Y)

Năm con Gà đã gây nên thiên tai, sóng thần, động đất bệnh cúm gà khắp nơi trên thế giới . Theo luật thuận hạp hay khắc kị của Ngũ Hành thì năm 2006 thuộc "Can sanh Chi" tức Trời sanh Đất .. Hy vọng năm mới cảm tình con Chó, đời sống nhân loại đến với nhau trong tình thương, hòa bình và thịnh vượng

Tài liệu

Universal Lexikon

Ein Herz für Tiere

chó xoay Thái (www.thairidbackdog.com),

chó xoáy Châu Phi (www.dogbreedinfor.com),

(1) SEX, MATING, GESTATION and PARTURITION

The male is usually just called, dog. The female dog is called, bitch. The young are called puppies or pups. A group of dogs may be referred to as a pack.

The external genitalia of a male dog consists of two testes contained in an external scrotal sac. The external orifice of the penile sheath is located just caudal to the umbilicus. The female's external genitalia consists of a vulva. The bitch becomes sexually mature somewhere between eight and twelve months old; there is a great deal of variation between breeds and larger dogs tend to have slower onset of sexual maturity. Mating is permitted by the female only during estrus (heat). Estrus lasts for two or three weeks and occurs at approximately six- month intervals. The start of estrus is signaled by vulvar swelling and a blood- tinged vaginal discharge. Ovulation is spontaneous and takes place during early to mid- estrus. The female is attractive to males during the entire estrus two- three week period, but usually permits mating only during a four to ten day window, beginning eleven to seventeen days after the onset of full estrus.

After some exploratory sniffing and licking by the dog, the bitch signals her readiness to mate by standing with her tail held to one side. The dog mounts the bitch, clasping her around the loins with his forelegs.

He makes thrusting motions and releases his semen within a minute. After ejaculation of the semen, a gland at the base of the dog's penis expands to lodge itself in the vagina, which serves to "tie" the two together. Often the male will turn so that the dogs are partially back to back. After about twenty minutes, the blood vessels to the penis relax, the glands and the penis return to normal size and the tie is broken. The dogs part, usually retire to lick themselves clean, after which they may play together, or just rest peacefully.